

Projekt "Flydende materialevalg" i Gentofte

Arbejdsgruppe: Peter Strøm, Niels Jensen, Pia Jensen og Torbjørn Porsmose Jensen

Arbejdsrapport pr. 1/12 2008

1. Kommissorium:

Arbejdsgruppen skal, på baggrund af analyser og erfaringer fra andre biblioteker, undersøge og vurdere, om der i Gentofte Bibliotekerne vil være en positiv effekt ved en flydende materialebestand. En positiv effekt kan eksempelvis være, at udlånstallet forøges, og at kørselsmængden formindskes.

Arbejdsgruppen skal komme med forslag til et forsøg med en flydende materialebestand inden for et afgrænset område, som involverer Hovedbiblioteket og et bydelsbibliotek.

Forslaget skal indeholde en beskrivelse af, hvordan ansvaret for materialeplejen håndteres i en samling med en flydende materialebestand samt hvordan nye materialer fordeles til de involverede afdelinger.

Arbejdsgruppen afleverer en indstilling til driftsmødet d. 4/12 2008.

2. Beskrivelse af Gentofte

Materialevalg i dag

Gentofte Bibliotekerne indkøber i dag materialer centralt til Hovedbibliotek og 5 bydelsbiblioteker.

Når et materiale reserveres, bliver det reserveret globalt, hvilket betyder, at materialet udlånes fra den afdeling, der har materialet hjemme, selvom det er en anden afdelings bruger, der har reserveret materialet.

Når materialet afleveres, bliver det med den interne kørselsordningen returneret til den afdeling, der ejer materialet.

3. Andre Bibliotekers erfaringer:

Arbejdsgruppen startede med at indsamle erfaringer fra andre biblioteker (København, Århus, Herning Hjørring, Esbjerg og Brønderslev), der allerede kørte helt eller delvist med flydende materialebestand. Vi stillede dem en række spørgsmål om logistik, materialer, arbejdsfordeling, problemstillinger, praksisændringer og positive resultater. Erfaringerne herfra har vi samlet i et erfaringsskema (bilag 1). Vi har uddraget de vigtigste pointer her:

3.1 Positive effekter ved flydende materialebestand:

- Højere cirkulationstal
- Mere varieret udbud af titler på bydelsbibliotekerne.
- (Sandsynligvis) Mindre kørsel (=læs færre kasser)

- Stigning i udlånet (Herning)
- Mere for pengene – I Herning har man købt mindre musik til lokalbibliotekerne, fordi musikken ”flyder rundt”.

Generelt har ingen biblioteker fortrudt at de indførte ordningen.

3.2 Udfordringer ved flydende materialebestand

- Mere materialepleje
 - o Ophobning af materialer er et generelt problem.
 - o Det kræver større fokus på samlingen fra bibliotekarens side, set i forhold til profilen. Hvad skal sendes videre og hvad skal vi beholde selv? (når det hober sig op)
 - o Helhedstænkning er vigtig – at tænke på hele ”væsenet” frem for kun sit eget biblioteksbehov.
 - o Der ligger en risiko for ansvarsforflygtigelse, ”protektionisme” og ”vores lånere først”-mentalitet.
- Forventningen til HB’s samling, som værende den største og bredeste indenfor alle områder kan blive undermineret.
- Den statistiske metode skal laves om – fra tilhørssted til login.
- Der bruges mere tid til at finde reserveringer nogle steder.

Generelt

Det har næsten udelukkende været hele ”biblioteksvæsenet” der har deltaget i forsøgene og ikke enkelte biblioteker i en kommune. Tendensen er også at det er Hovedbibliotekernes personale som står for materialeplejen. Der er forskellige løsninger på om materialerne er markeret med et tilhørsforhold eller ej. Nogle steder har man startet med det, for derefter at opgive det og andre steder har man ikke markeret det. Alle biblioteker, KKB og Århus undtaget, har kørt ordningen på hele samlingen (dog ikke magasin og enkelte særsamlinger). I bilag 2, har vi samlet nogle citater fra de erfaringer, bibliotekerne lokalt har gjort sig

4. Mulige Gentofte problematikker

4.1 Gentoftes virkelighed

- **Fjernlån og CB-materialer.** Hvis flere materialer står på et bydelsbibliotek pga., at de flyder, vil det sandsynligvis forlænge ekspeditionstiden med 1-2 dage på bestillinger fra andre biblioteker. Problemet vil være størst, hvis der tale om en titel, som kun er købt i et eksemplar. I bilag 3 har vi lavet en statistik på antallet af materialer (skønlitteratur) afleveret i Gentoftes biblioteker. Her ser man klart, at der afleveres flere materialer fra HB i bydelsbibliotekerne end der afleveres bydelsmaterialer på Hovedbiblioteket, hvilket vil sige, at med flydende materialebestand, ser det ud at bydelsbibliotekerne vil få flere bøger på hylderne og HB færre.

Dermed stiger sandsynligheden også for at regionsbiblioteker må vente længere på at modtage de materialer de har bestilt.

- **Lukkeperioder i sommerferien.** En ferielukning kan bevirke ophobning af bøger andre steder og tilsvarende støvsugning af hylderne på det bibliotek, som har lukket.

- **Profilerarbejdet.** Den lokale profilering af bibliotekerne vil forsvinde og blive afløst af en brugerstyret profil. Det kan eksempelvis betyde at få, meget determinerede og ”emnesultne” lånere kan flytte et helt emneområde fra HB til et bydelsbibliotek. Om det så er brugerstyring eller tilfældigheder, er lidt svært at sige i den sammenhæng.

- **Strategisk materialehåndtering.** Vil på lokalt og afdeling niveau blive besværliggjort, da materialet ikke længere er lokalt forankret og, vi vil derfor over tid have svært ved at undersøge effekten af lokale formidlingstiltag (flytning af materialer, ombygning osv.) og indkøbstiltag. Fokus vil i så fald være flyttet til det samlede biblioteksvæsen.

5. anbefalinger

Chipning i 2009 kan give et forkert billede af udfaldet, hvis chipningen sker i samme periode som forsøget kører. Der er jo en del ekstra-arbejde og lukkeperioder i den proces. Endvidere er man ved at kigge på organiseringen af indkøbet på Hovedbiblioteket, i forhold til den nye CB-struktur og det vil være fornuftigt at denne proces var færdig før projektet skydes i gang.

- **Vi anbefaler derfor at forsøget enten kører før eller efter chipningen er færdig, hvis effektmåling og konklusionerne skal være klare.**
- **Vi har i første omgang valgt at Jægersborg og Hovedbiblioteket deltager i forsøget, som kommissoriet også lægger op til. Forsøget bør køre minimum 6 måneder.**
- **Det bør overvejes, om alle biblioteker skal deltage, da det vil give et mere klart billede af effekten på alle planer.**
- **Hvis forsøget igangsættes vil vi anbefale, at der nedsættes en ny arbejdsgruppe, hvor HB (Voksenafdelingen + PI + EDB) og Jægersborg er repræsenteret**

6. Proces-beskrivelse.

6.1 Forsøget rent praktisk:

Jægersborg og Hovedbiblioteket er med i forsøget.

Arbejdsgruppen er blevet enige om, at materialerne som forsøget skal undersøge på er **skønlitteratur på dansk inkl. spænding, krimi, digte og antologier, inkl. 14-dages bøger.** Magasin bøger er ikke medtaget i forsøget. Vi har valgt skønlitteraturen fordi det har en rimeligt velafgrænset profil. Personalet kan begge steder forholde sig til det. Mængden af materialer er rimeligt stor, så det vil give et godt billede af den reelle effekt på materialeplejen, udlånet og ressourceforbruget mv.

6.2 Statistik og andre effektmålinger

Bestandsstatistik – der trækkes statistik ugentligt på de implicerede bibliotekers bestand – samtidigt! Det vil give et billede af, hvordan materialerne flytter sig.

Udlånsstatistik

- I forhold til stedet – altså på login
- Samlet udlån
- Reserveringsstatistik – er der flere eller færre reserveringer i forsøgsperioden?
- Cirkulationsstatistik
- Fjernlånsstatistik – trækkes for at se om der er flere af de bøger vi sender ud af huset som kommer fra en filial og derved forlænger perioden for, at udlånet når frem.

Transportmålinger

- Der skal tælles materialer!
- Jægersborg begynder allerede nu (10/11) at tælle materialer modtaget fra HB og sendt til HB, hver mandag og fredag. Fælles er alt HB skønlitteratur + reserverede materialer. Så har vi noget at sammenligne med når forsøget starter.
- Der føres en logbog over muligt opståede problemer – eksempelvis ophobning.
- Vi har ikke kunnet finde andre metoder til at undersøge effekten på transporten.

6.3 Materialepleje, fordeling og mærkning

Vi mener ikke der er grund til at ændre på de procedurer der er gældende på stående fod. Derfor fortsætter vi med at mærke og fordele materialerne som vanligt. Materialeplejen varetages af HB's gruppeindehavere i dialog med Jægersborg personalet, hvis særlige problemer opstår.

Der holdes løbende statistik over materialeflowet fra HB til Jægersborg (og tilbage), samt logbog, hvor problemer, frustration eller positive indfald kan beskrives nærmere. Det skulle gerne være med til at illustrere effekten af forsøget. Skulle der i praksis ske det, at der ophober sig materialer i Jægersborg, så kan det sendes retur, idet dokumentationen foreligger statistisk og i logbogen.

7. Afslutning

Arbejdsgruppen har indsamlet og analyseret erfaringer fra 6 andre biblioteker. Vi har oplyst deres erfaringer og fundet mange forskellige positive effekter, men også særlige udfordringer i de svar de har givet os. Vi har dertil beskrevet nogle særlige forhold, praktiske såvel som faglige, som gør sig gældende for Gentofte Bibliotekernes virkelighed og kommet med vores anbefalinger for arbejdet fremover. Næste led i processen bliver så, at undersøge om disse to perspektiver så kan bindes sammen og dermed give et positivt udbytte af flydende materialebestand.

Vedlagt separat er bilag 1-3